

LBRIS

We know
books

CANOANELE BISERICII ORTODOXE

**CANOANELE APOSTOLICE
ȘI CANOANELE SINOADELOR ECUMENICE**

EDIȚIE BILINGVĂ

Studiu introductiv, introduceri, note și traducere

PR. RĂZVAN PERȘA

EDIȚIA A II-A REVIZUITĂ

I

BASILICA
BUCUREȘTI
2022

CUPRINS

Studiu introductiv

Canoanele Bisericii – între tradiție și actualitate / 7

1. Abordări actuale ale înțelesului canoanelor / 7

2. Termenul κανών – de la sensul botanic la Tradiția Bisericii / 16

3. De ce este nevoie de o nouă traducere a canoanelor
Bisericii Ortodoxe? / 26

4. Dezvoltarea terminologiei canonice și traduceri românești / 53

5. Problema unui text grecesc editat critic / 58

6. Note asupra ediției actuale / 77

CANOANELE APOSTOLICE / 81

Originea Canoanelor Apostolice / 82

Data redactării, transmiterea textului și receptarea
Canoanelor Apostolice / 87

Receptarea Canoanelor Apostolice în Apus / 89

Receptarea Canoanelor Apostolice în Răsărit / 90

Textul Canoanelor Apostolice / 94

CANOANELE APOSTOLICE / 103

Canonul 1 Apostolic / 103

Canonul 2 Apostolic / 104

Canonul 3 Apostolic / 104

Canonul 4 Apostolic / 104

Canonul 5 Apostolic / 105

Canonul 6 Apostolic / 105

Canonul 7 Apostolic / 106

Canonul 8 Apostolic /	107
Canonul 9 Apostolic /	107
Canonul 10 Apostolic /	107
Canonul 11 Apostolic /	107
Canonul 12 Apostolic /	109
Canonul 13 Apostolic /	110
Canonul 14 Apostolic /	110
Canonul 15 Apostolic /	111
Canonul 16 Apostolic /	112
Canonul 17 Apostolic /	112
Canonul 18 Apostolic /	112
Canonul 19 Apostolic /	113
Canonul 20 Apostolic /	113
Canonul 21 Apostolic /	113
Canonul 22 Apostolic /	113
Canonul 23 Apostolic /	113
Canonul 24 Apostolic /	113
Canonul 25 Apostolic /	114
Canonul 26 Apostolic /	114
Canonul 27 Apostolic /	115
Canonul 28 Apostolic /	115
Canonul 29 Apostolic /	115
Canonul 30 Apostolic /	116
Canonul 31 Apostolic /	116
Canonul 32 Apostolic /	116
Canonul 33 Apostolic /	117
Canonul 34 Apostolic /	117
Canonul 35 Apostolic /	118

Canonul 36 Apostolic /	118
Canonul 37 Apostolic /	118
Canonul 38 Apostolic /	119
Canonul 39 Apostolic /	119
Canonul 40 Apostolic /	119
Canonul 41 Apostolic /	120
Canonul 42 Apostolic /	121
Canonul 43 Apostolic /	121
Canonul 44 Apostolic /	122
Canonul 45 Apostolic /	122
Canonul 46 Apostolic /	122
Canonul 47 Apostolic /	122
Canonul 48 Apostolic /	122
Canonul 49 Apostolic /	123
Canonul 50 Apostolic /	123
Canonul 51 Apostolic /	124
Canonul 52 Apostolic /	124
Canonul 53 Apostolic /	124
Canonul 54 Apostolic /	125
Canonul 55 Apostolic /	125
Canonul 56 Apostolic /	125
Canonul 57 Apostolic /	125
Canonul 58 Apostolic /	125
Canonul 59 Apostolic /	126
Canonul 60 Apostolic /	126
Canonul 61 Apostolic /	126
Canonul 62 Apostolic /	126
Canonul 63 Apostolic /	127

Canonul 64 Apostolic / 127

Canonul 65 Apostolic / 127

Canonul 66 Apostolic / 127

Canonul 67 Apostolic / 128

Canonul 68 Apostolic / 128

Canonul 69 Apostolic / 128

Canonul 70 Apostolic / 129

Canonul 71 Apostolic / 129

Canonul 72 Apostolic / 129

Canonul 73 Apostolic / 130

Canonul 74 Apostolic / 130

Canonul 75 Apostolic / 130

Canonul 76 Apostolic / 131

Canonul 77 Apostolic / 131

Canonul 78 Apostolic / 131

Canonul 79 Apostolic / 131

Canonul 80 Apostolic / 132

Canonul 81 Apostolic / 132

Canonul 82 Apostolic / 133

Canonul 83 Apostolic / 133

Canonul 84 Apostolic / 133

Canonul 85 Apostolic / 134

CANOANELE SINODULUI I ECUMENIC DE LA NICEEA (325) / 135

Contextul, data, numărul participanților, temele abordate
și deciziile Primului Sinod Ecumenic / 136

Receptarea și transmiterea canoanelor / 139

CANOANELE SINODULUI I ECUMENIC / 149

Canonul 1 Sinodul I Ecumenic / 149

Canonul 2 Sinodul I Ecumenic	/ 149
Canonul 3 Sinodul I Ecumenic	/ 150
Canonul 4 Sinodul I Ecumenic	/ 151
Canonul 5 Sinodul I Ecumenic	/ 151
Canonul 6 Sinodul I Ecumenic	/ 153
Canonul 7 Sinodul I Ecumenic	/ 154
Canonul 8 Sinodul I Ecumenic	/ 154
Canonul 9 Sinodul I Ecumenic	/ 155
Canonul 10 Sinodul I Ecumenic	/ 156
Canonul 11 Sinodul I Ecumenic	/ 156
Canonul 12 Sinodul I Ecumenic	/ 156
Canonul 13 Sinodul I Ecumenic	/ 157
Canonul 14 Sinodul I Ecumenic	/ 158
Canonul 15 Sinodul I Ecumenic	/ 158
Canonul 16 Sinodul I Ecumenic	/ 159
Canonul 17 Sinodul I Ecumenic	/ 159
Canonul 18 Sinodul I Ecumenic	/ 160
Canonul 19 Sinodul I Ecumenic	/ 161
Canonul 20 Sinodul I Ecumenic	/ 162
CANOANELE SINODULUI II ECUMENIC DE LA CONSTANTINOPOL (381)	/ 163
Convocarea, desfășurarea și receptarea celui de-al Doilea Sinod Ecumenic	/ 164
Canoanele celui de-al Doilea Sinod Ecumenic	/ 165
CANOANELE SINODULUI II ECUMENIC	/ 175
Canonul 1 Sinodul II Ecumenic	/ 175
Canonul 2 Sinodul II Ecumenic	/ 175
Canonul 3 Sinodul II Ecumenic	/ 176
Canonul 4 Sinodul II Ecumenic	/ 176

Canonul 5 Sinodul II Ecumenic / 177

Canonul 6 Sinodul II Ecumenic / 177

Canonul 7 Sinodul II Ecumenic / 179

CANOANELE SINODULUI III ECUMENIC DE LA EFES (431) / 181

Contextul, data și întrunirea Sinodului III Ecumenic / 181

CANOANELE SINODULUI III ECUMENIC / 188

Canonul 1 Sinodul III Ecumenic / 188

Canonul 2 Sinodul III Ecumenic / 188

Canonul 3 Sinodul III Ecumenic / 189

Canonul 4 Sinodul III Ecumenic / 189

Canonul 5 Sinodul III Ecumenic / 189

Canonul 6 Sinodul III Ecumenic / 190

Canonul 7 Sinodul III Ecumenic / 190

Canonul 8 Sinodul III Ecumenic / 191

Epistola celui de-al treilea Sfânt Sinod Ecumenic către preacuratul Sinod din Pamfilia, în privința lui Eustatie, care a fost mitropolitul lor / 193

CANOANELE SINODULUI IV ECUMENIC DE LA CALCEDON (451) / 196

Contextul istoric, dogmatic și canonic al întrunirii Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon (451) / 197

Canoanele Sinodului IV Ecumenic / 198

CANOANELE SINODULUI IV ECUMENIC / 216

Canonul 1 Sinodul IV Ecumenic / 216

Canonul 2 Sinodul IV Ecumenic / 216

Canonul 3 Sinodul IV Ecumenic / 217

Canonul 4 Sinodul IV Ecumenic / 218

Canonul 5 Sinodul IV Ecumenic / 220

Canonul 6 Sinodul IV Ecumenic / 220

Canonul 7 Sinodul IV Ecumenic / 221

Canonul 8 Sinodul IV Ecumenic	/ 221
Canonul 9 Sinodul IV Ecumenic	/ 222
Canonul 10 Sinodul IV Ecumenic	/ 222
Canonul 11 Sinodul IV Ecumenic	/ 223
Canonul 12 Sinodul IV Ecumenic	/ 223
Canonul 13 Sinodul IV Ecumenic	/ 224
Canonul 14 Sinodul IV Ecumenic	/ 225
Canonul 15 Sinodul IV Ecumenic	/ 225
Canonul 16 Sinodul IV Ecumenic	/ 226
Canonul 17 Sinodul IV Ecumenic	/ 226
Canonul 18 Sinodul IV Ecumenic	/ 227
Canonul 19 Sinodul IV Ecumenic	/ 227
Canonul 20 Sinodul IV Ecumenic	/ 228
Canonul 21 Sinodul IV Ecumenic	/ 228
Canonul 22 Sinodul IV Ecumenic	/ 229
Canonul 23 Sinodul IV Ecumenic	/ 229
Canonul 24 Sinodul IV Ecumenic	/ 230
Canonul 25 Sinodul IV Ecumenic	/ 230
Canonul 26 Sinodul IV Ecumenic	/ 230
Canonul 27 Sinodul IV Ecumenic	/ 231
Canonul 28 Sinodul IV Ecumenic	/ 231
Canonul 29 Sinodul IV Ecumenic	/ 233
Canonul 30 Sinodul IV Ecumenic	/ 234
CANOANELE SINODULUI TRULAN (691-692)	/ 235
Contextul, scopul, data și participanții Sinodului Trulan	/ 237
Corpusul canoanelor Sinodului Trulan	/ 239
Receptarea canoanelor Sinodului Trulan, în Apus	/ 241

Cuvântul de adresare al Sfinților Părinți întruniți în Constantinopol,
sub cupola (Trullos) palatului imperial,
în timpul preaevlaviosului împărat Iustinian / 255

CANOANELE SINODULUI TRULAN (691-692) / 262

Canonul 1 Trulan / 262

Canonul 2 Trulan / 267

Canonul 3 Trulan / 270

Canonul 4 Trulan / 273

Canonul 5 Trulan / 273

Canonul 6 Trulan / 274

Canonul 7 Trulan / 274

Canonul 8 Trulan / 276

Canonul 9 Trulan / 277

Canonul 10 Trulan / 277

Canonul 11 Trulan / 277

Canonul 12 Trulan / 278

Canonul 13 Trulan / 278

Canonul 14 Trulan / 280

Canonul 15 Trulan / 281

Canonul 16 Trulan / 281

Canonul 17 Trulan / 283

Canonul 18 Trulan / 284

Canonul 19 Trulan / 284

Canonul 20 Trulan / 285

Canonul 21 Trulan / 285

Canonul 22 Trulan / 286

Canonul 23 Trulan / 286

Canonul 24 Trulan / 286

Canonul 25 Trulan /	287
Canonul 26 Trulan /	287
Canonul 27 Trulan /	288
Canonul 28 Trulan /	288
Canonul 29 Trulan /	289
Canonul 30 Trulan /	290
Canonul 31 Trulan /	290
Canonul 32 Trulan /	291
Canonul 33 Trulan /	293
Canonul 34 Trulan /	294
Canonul 35 Trulan /	294
Canonul 36 Trulan /	295
Canonul 37 Trulan /	295
Canonul 38 Trulan /	296
Canonul 39 Trulan /	297
Canonul 40 Trulan /	298
Canonul 41 Trulan /	299
Canonul 42 Trulan /	300
Canonul 43 Trulan /	301
Canonul 44 Trulan /	301
Canonul 45 Trulan /	302
Canonul 46 Trulan /	303
Canonul 47 Trulan /	303
Canonul 48 Trulan /	304
Canonul 49 Trulan /	304
Canonul 50 Trulan /	305
Canonul 51 Trulan /	305
Canonul 52 Trulan /	305

Canonul 53 Trulan /	306
Canonul 54 Trulan /	306
Canonul 55 Trulan /	307
Canonul 56 Trulan /	307
Canonul 57 Trulan /	308
Canonul 58 Trulan /	308
Canonul 59 Trulan /	308
Canonul 60 Trulan /	309
Canonul 61 Trulan /	309
Canonul 62 Trulan /	310
Canonul 63 Trulan /	311
Canonul 64 Trulan /	311
Canonul 65 Trulan /	313
Canonul 66 Trulan /	314
Canonul 67 Trulan /	314
Canonul 68 Trulan /	315
Canonul 69 Trulan /	315
Canonul 70 Trulan /	316
Canonul 71 Trulan /	316
Canonul 72 Trulan /	317
Canonul 73 Trulan /	318
Canonul 74 Trulan /	318
Canonul 75 Trulan /	318
Canonul 76 Trulan /	319
Canonul 77 Trulan /	319
Canonul 78 Trulan /	320
Canonul 79 Trulan /	320
Canonul 80 Trulan /	321

Canonul 81 Trulan / 321

Canonul 82 Trulan / 322

Canonul 83 Trulan / 323

Canonul 84 Trulan / 323

Canonul 85 Trulan / 323

Canonul 86 Trulan / 324

Canonul 87 Trulan / 324

Canonul 88 Trulan / 325

Canonul 89 Trulan / 326

Canonul 90 Trulan / 326

Canonul 91 Trulan / 327

Canonul 92 Trulan / 327

Canonul 93 Trulan / 327

Canonul 94 Trulan / 328

Canonul 95 Trulan / 328

Canonul 96 Trulan / 330

Canonul 97 Trulan / 331

Canonul 98 Trulan / 331

Canonul 99 Trulan / 331

Canonul 100 Trulan / 332

Canonul 101 Trulan / 332

Canonul 102 Trulan / 333

CANOANELE SINODULUI VII ECUMENIC DE LA NICEEA (787) / 336

Canonul 1 Sinodul VII Ecumenic / 344

Canonul 2 Sinodul VII Ecumenic / 345

Canonul 3 Sinodul VII Ecumenic / 347

Canonul 4 Sinodul VII Ecumenic / 348

Canonul 5 Sinodul VII Ecumenic / 349

Canonul 6 Sinodul VII Ecumenic /	351
Canonul 7 Sinodul VII Ecumenic /	352
Canonul 8 Sinodul VII Ecumenic /	353
Canonul 9 Sinodul VII Ecumenic /	354
Canonul 10 Sinodul VII Ecumenic /	354
Canonul 11 Sinodul VII Ecumenic /	355
Canonul 12 Sinodul VII Ecumenic /	356
Canonul 13 Sinodul VII Ecumenic /	357
Canonul 14 Sinodul VII Ecumenic /	357
Canonul 15 Sinodul VII Ecumenic /	358
Canonul 16 Sinodul VII Ecumenic /	359
Canonul 17 Sinodul VII Ecumenic /	360
Canonul 18 Sinodul VII Ecumenic /	360
Canonul 19 Sinodul VII Ecumenic /	361
Canonul 20 Sinodul VII Ecumenic /	362
Canonul 21 Sinodul VII Ecumenic /	363
Canonul 22 Sinodul VII Ecumenic /	363

CANOANELE APOSTOLICE

Canonul 1 Apostolic

α. Επίσκοπος χειροτονείσθαι υπό ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν.

1. Un episcop să fie hirotonit²⁶² de către doi sau trei episcopi.

Concordanță: Can. 4 I Ec.; 3 VII Ec.; 19, 23 Ant.; 12 Laod.; 6 Sard.; 13, 49, 50 Cart.

²⁶² Deși textele bisericești atestă încă din secolul al III-lea folosirea termenilor hirotonie (χειροτονία, χειροτονεῖν) și hirotesie (χειροθεσία, χειροθετεῖν), până în secolul al VIII-lea diferența dintre cele două nu este bine determinată, ele fiind interschimbabile. (C. VOGEL, „Chirotonie et Chirothésie...”, pp. 7-21, 207-238; C. VOGEL, „L'imposition des mains dans les rites d'ordination en Orient et en Occident”, pp. 58-59.) Ritualul punerii mâinilor asupra unui episcop îl găsim exemplificat în *Tradiția Apostolică* a Sf. Ipolit al Romei (cca 200-235): „Când va fi numit și va fi plăcut de toți, poporul să se adune împreună cu prezbiteriul și episcopii prezenți într-o zi de duminică și, cu consimțământul tuturor acestora, să-și pună mâinile peste el [Numerii 27, 18, 23], iar prezbiteriul să stea în liniște. Toți să păstreze tăcerea rugându-se din inimă pentru pogorârea Duhului. După care unul dintre episcopii de față, rugat de toți, să-și pună mâna peste cel care se hirotonește episcop și să se roage, spunând astfel”. (Sf. IPOLIT ROMANUL, *Tradiția Apostolică*, apud Diac. I.I. Ică jr, *Canonul Ortodoxiei...*, p. 573.) Distincția ritualică și liturgică între hirotonie, înțeleasă ca punere a mâinilor peste diaconi, preoți și episcopi în vederea primirii harului preoției, și hirotesie, ca punere a mâinilor peste anumite persoane pentru primirea binecuvântării necesare unor slujiri bisericești, se dezvoltă progresiv până în secolul al VIII-lea. Cu toate acestea, tradiția ortodoxă face diferențiere între clericii care primeau harul preoției și clericii care primeau o binecuvântare specială pentru a fi slujitori ai Bisericii. Însă diferența dintre ei nu era dată doar de actul cultic al punerii mâinilor, hirotonie sau hirotesie, ci pentru a deveni cleric în ierarhia sacramentală era nevoie de împlinirea anumitor condiții morale, canonicе și eclesiale. Canoanele Sinoadelor Ecumenice și ale sinoadelor locale folosesc cei doi termeni, hirotonie și hirotesie, cu același înțeles, hirotonia fiind aplicată atât episcopilor, preoților, diaconilor, cât și tuturor treptelor clerului (Can. 10 Antiohia), chiar și diaconițelor, Canonul 15 IV Ec. folosind pentru acestea chiar și ambii termeni, deși Canonul 19 I Ec. susține că diaconițele nu au nicio hirotesie și sunt numărate în rândul laicilor. Tot datorită sinonimiei inițiale dintre cei doi termeni, hirotesia este aplicată și episcopilor, preoților, diaconilor (Can. 13, 17 Antiohia) și horepiscopilor (Can. 10 Antiohia). Termenul χειροθεσία este folosit în canoanele 19 I Ec., 6 IV Ec., 15 IV Ec., 14 VII Ec. (x4), 9 Neoezareea, 10, 13, 17 și 22 Antiohia, iar verbul χειροθετούμαι doar o singură dată în Canonul 8 I Ec. (P. MENEVISOGLU, *Λεξικὸν τῶν ἱερῶν κανόνων*, p. 329.) De aceea, până în secolul al VIII-lea, nu se poate structura o diferențiere clară în folosirea celor doi termeni, în Canonul 8 al Sinodului Ecumenic de la Niceea sau în Canonul 6 de la Calcedon, termenii apar ca fiind echivalenți. În practica și textele liturgice această sinonimie sau interschimbabilitate este continuată și în secolele următoare. După secolul al XII-lea, conform comentariilor canoniștilor bizantini, Zonaras și Balsamon, se face diferența clară între hirotonie și hirotesie, hirotonia desemnând investirea sacramentală a clerului superior, iar hirotesia se va referi la instituirea clerului inferior, ca slujitori cu funcții liturgice. Sf. Simeon al Tesalonicului impune, la începutul secolului al XV-lea, diferențierea liturgică între clerul hirotonit și cel hirotesit, primul are locul în altar, iar cel de-al doilea, exclusiv în afara altarului, iar împărtășirea celor dintâi se face în altar, pe când ceilalți se împărtășesc în afara altarului, precum monahii și laicii. (Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Tâlcuire privitoare la templul sfânt și Liturghie*, apud Diac. I.I. Ică jr, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului...*, p. 374; Sf. SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Sfânta Liturghie*, apud Diac. I.I. Ică jr, *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului...*, p. 430-433.)

Canonul 2 Apostolic

β. Πρεσβύτερος ὑπὸ ἐνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω, καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

2. Un preot, un diacon și ceilalți clerici să fie hirotoniți de către un episcop.

Concordanță: Can. 7 Teofil

Canonul 3 Apostolic

γ. Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, προσενέγκῃ ἑτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδεύτᾳ, ἢ ὄρνεις, ἢ ζῶᾳ τινα, ἢ ὄσπρια, παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω πλὴν νέων χίδρων, ἢ σταφυλῆς, τῷ καιρῷ τῷ δέοντι. Μὴ ἔξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαι τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς.

3. Dacă un episcop sau un preot, contrar rânduielii Domnului, cea cu privire la Jertfă, ar aduce înainte, pe altar, alte lucruri – în afară de spice de grâu nou și ciorchine de struguri, la vremea cuvenită –, fie miere, fie lapte, fie, în loc de vin, băutură amețitoare prelucrată²⁶³, fie păsări, fie anumite animale, fie semințe, contrar rânduielii, să fie caterisit. Să nu se permită să fie adus la altar altceva decât ulei pentru sfeșnic și tămâie pentru vremea aducerii Sfintei Jertfe²⁶⁴.

Concordanță: Can. 4 Ap.; 28, 57, 99 Trulan; 37 Cart.; 8 Teofil

Canonul 4 Apostolic

δ. Ἡ ἄλλη πᾶσα ὁπώρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω, ἀπαρχὴ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Δῆλον δὲ ὡς ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπιμερίσουσι τοῖς διακόνοις, καὶ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς.

4. Orice alt fruct să fie trimis ca pârgă episcopului și preoților acasă, iar nu la altar. Dar este evident că episcopul și preoții le vor împărți și cu diaconii, și cu ceilalți clerici.

Concordanță: Can. 3, 38, 41 Ap.; 28, 57, 99 Trulan; 37 Cart.; 8 Teofil

²⁶³ Termenul σίκερα, care reprezintă o preluare a cuvântului din limba ebraică, este folosit în Vechiul Testament de 16 ori și o singură dată în Noul Testament (cf. Luca 1, 15) și se referea la o băutură alcoolică puternică sau la un lichior fermentat, produs în principal din grâu, fructe, miere sau curmale. Termenul ἐπιτηδεύτᾳ înseamnă prelucrat, manufacturat și se referă la anumite tehnici sau meșteșuguri de producere a acestei băuturi alcoolice. [Horst R. BALZ, Gerhard SCHNEIDER (eds), *Exegetical dictionary of the New Testament*, vol. 3, Eerdmans, Grand Rapids, 1993, p. 243; G. LAMPE, *A Greek Patristic Lexicon*, p. 537.]

²⁶⁴ Am tradus termenul προσφορᾶ prin aducerea jertfei, ofrandei, a Sfințelor Daruri. Traducerea literală a pasajului τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς este: „pentru vremea producerii”.

Canonul 5 Apostolic

ε. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφοριζέσθω ἐπιμένων δέ, καθαιρείσθω.

5. Episcopul, preotul sau diaconul să nu-și îndepărteze²⁶⁵ propria soție sub pretext de evlavie; iar dacă ar îndepărta-o, să fie afurisit; iar dacă va persista, să fie caterisit.

Concordanță: Can. 13, 48 Trulan; 4 Gangra; 4, 25 Cart.

Canonul 6 Apostolic

ς. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνετω· εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω.

6. Episcopul, preotul²⁶⁶ sau diaconul să nu-și asume preocupări lumești. În caz contrar, să fie caterisit.

Concordanță: Can. 3, 7 IV Ec.; 10 VII Ec.; 11 I-II; 16 Cart.

²⁶⁵ Verbul ἐκβάλλω are înțelesul de: „a alunga, a repudia, a îndepărta, a respinge”.

²⁶⁶ În concepția vechi-testamentară, termenul de preot (ιερεὺς) sau cel de mare preot (ἀρχιερεὺς) desemna pe un slujitor al divinității, considerat drept mediator între Dumnezeu și oameni, care aducea jertfele tuturor în cadrul cultului, cerând împăcarea și iertarea păcatelor. În Noul Testament, acest termen este folosit doar pentru a-L desemna pe Hristos ca Mare-Preot sau Arhiereu, singurul mijlocitor între oameni și Dumnezeu, Care S-a adus pe Sine Însuși jertfă de răscumpărare pentru păcatelor tuturor (cf. *Evrei* 7, 1-9, 28). Prin urmare, titulatura de arhiereu implică, în contextul creștinismului, o dimensiune sacrificială, de jertfă euharistică. Datorită acestei titulaturi, Hristos concentrează în Sine toate slujirile existente în Biserică: apostol (cf. *Evrei* 3, 1), episcop (cf. *1 Petru* 2, 25; *Evrei* 13, 20), preot (cf. *Evrei* 2, 17; 5, 6; 8, 4), diacon (cf. *Romani* 15, 8; *Luca* 22, 27), învățător (cf. *Matei* 23, 8; *Ioan* 13, 13) și slujitor (cf. *Evrei* 8, 2). Pe lângă dimensiunea hristologică a preoției, teologia ortodoxă mai subliniază și aspectul pnevmatologic al acesteia, prin care se face legătura cu preoția lui Hristos. Astfel, cel hirotonit participă la preoția lui Hristos numai prin Duhul Sfânt, de aceea este necesar actul special al hirotonirii. Însă participarea prin Duhul Sfânt la preoția lui Hristos reprezintă o realitate eclesială, comunională, iar nu una ruptă de aceasta. Astfel, prin preoție, întregul corp eclesial se face părtaș preoției lui Hristos. Atât scrierile nou-testamentare, cât și scrierile post-apostolice văd o legătură indisolubilă între episcop și presbiter (πρεσβύτερος), cele două titulaturi fiind, de multe ori, interschimbabile. Deși a existat, în perioada nou-testamentară, o suprapunere a celor două titulaturi, episcopii fiind numiți de multe ori și presbiteri, în ceea ce privește treapta harică dobândită prin hirotonie și poziția în ierarhie s-a făcut o diferențiere clară. Începând cu epistolele Sf. Ignatie Teoforul, existența unui singur episcop, conducătorul adunării euharistice, înconjurat de către preoți și diaconi, este pe deplin certificată, în această perioadă ierarhia sacramentală fiind consolidată. Din al doilea secol creștin, episcopul a primit și denumirea de „arhiereu” datorită faptului că acesta era conducătorul sinaxei și Jertfei Euharistice. Cu toate acestea, această titulatură nu implică doar aspectul cultic, transformând înțelegerea creștină a ierarhiei într-o copie a preoției ritualiste iudaice sau păgâne, ci episcopul este denumit și *întâistătător*, *învățător*, *mistagog*, *doctor al sufletelor*, *iconom al tainelor*, slujirea sa fiind definită numai în context eclesial, împreună cu ceilalți clerici și cu poporul lui Dumnezeu. [John H. ERICKSON, „The Priesthood in Patristic Teaching”, în John H. ERICKSON, *The Challenge of Our Past: Studies in Orthodox Canon Law and Church History*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, 1991, p. 54; John H. ERICKSON, „Bishops, Presbyters, Deacons: an Orthodox Perspective”, în Carl G. FÜRST, Richard Potz (eds), *Multi-konfessionelles Europa II. Priestertum in Ost und West*, Kovar, Eichenau, 1996, pp. 148-164.]

LBRIS

We know
books

CANOANELE BISERICII ORTODOXE

CANOANELE SINOADELOR LOCALE

EDIȚIE BILINGVĂ

Introduceri, note și traducere

PR. RĂZVAN PERȘA

EDIȚIA A II-A REVIZUITĂ

II

BASILICA
BUCUREȘTI
2022

CUPRINS

CANOANELE SINODULUI DE LA ANCIRA (314) / 7

Canonul 1 Ancira / 18

Canonul 2 Ancira / 18

Canonul 3 Ancira / 19

Canonul 4 Ancira / 19

Canonul 5 Ancira / 20

Canonul 6 Ancira / 21

Canonul 7 Ancira / 21

Canonul 8 Ancira / 22

Canonul 9 Ancira / 22

Canonul 10 Ancira / 22

Canonul 11 Ancira / 23

Canonul 12 Ancira / 23

Canonul 13 Ancira / 23

Canonul 14 Ancira / 24

Canonul 15 Ancira / 24

Canonul 16 Ancira / 24

Canonul 17 Ancira / 25

Canonul 18 Ancira / 26

Canonul 19 Ancira / 26

Canonul 20 Ancira / 26

Canonul 21 Ancira / 26

Canonul 22 Ancira / 27

Canonul 23 Ancira / 27

Canonul 24 Ancira / 28

Canonul 25 Ancira / 28

CANOANELE SINODULUI DIN NEOCEZAREEA (315) / 29

Canonul 1 Neocezareea / 34

Canonul 2 Neocezareea / 34

Canonul 3 Neocezareea / 34

Canonul 4 Neocezareea / 34

Canonul 5 Neocezareea / 35

Canonul 6 Neocezareea / 35

Canonul 7 Neocezareea / 35

Canonul 8 Neocezareea / 35

Canonul 9 Neocezareea / 36

Canonul 10 Neocezareea / 36

Canonul 11 Neocezareea / 36

Canonul 12 Neocezareea / 37

Canonul 13 Neocezareea / 37

Canonul 14 Neocezareea / 37

Canonul 15 Neocezareea / 37

CANOANELE SINODULUI DE LA GANGRA (cca. 340) / 38

Epistola sinodală a Sinodului din Gangra / 45

Canonul 1 Gangra / 49

Canonul 2 Gangra / 49

Canonul 3 Gangra / 49

Canonul 4 Gangra / 49

Canonul 5 Gangra / 50

Canonul 6 Gangra / 50

Canonul 7 Gangra / 50

Canonul 8 Gangra / 50

Canonul 9 Gangra / 51

Canonul 10 Gangra / 51

Canonul 11 Gangra / 51

Canonul 12 Gangra / 51

Canonul 13 Gangra / 52

Canonul 14 Gangra / 52

Canonul 15 Gangra / 52

Canonul 16 Gangra / 52

Canonul 17 Gangra / 53

Canonul 18 Gangra / 53

Canonul 19 Gangra / 53

Canonul 20 Gangra / 53

Canonul 21 Gangra / 54

CANOANELE SINODULUI DE LA ANTIOHIA (338-341) / 56

Canonul 1 Antiohia / 67

Canonul 2 Antiohia / 68

Canonul 3 Antiohia / 68

Canonul 4 Antiohia / 69

Canonul 5 Antiohia / 69

Canonul 6 Antiohia / 70

Canonul 7 Antiohia / 70

Canonul 8 Antiohia / 70

Canonul 9 Antiohia / 71

Canonul 10 Antiohia / 71

Canonul 11 Antiohia / 72

Canonul 12 Antiohia / 73

Canonul 13 Antiohia / 73

Canonul 14 Antiohia / 74

Canonul 15 Antiohia / 74

Canonul 16 Antiohia / 75

Canonul 17 Antiohia / 75

Canonul 18 Antiohia / 75

Canonul 19 Antiohia / 76

Canonul 20 Antiohia / 76

Canonul 21 Antiohia / 77

Canonul 22 Antiohia / 78

Canonul 23 Antiohia / 78

Canonul 24 Antiohia / 78

Canonul 25 Antiohia / 79

CANOANELE SINODULUI DIN LAODICEEA / 81

Canonul 1 Laodiceea / 88

Canonul 2 Laodiceea / 88

Canonul 3 Laodiceea / 88

Canonul 4 Laodiceea / 89

Canonul 5 Laodiceea / 89

Canonul 6 Laodiceea / 89

Canonul 7 Laodiceea / 89

Canonul 8 Laodiceea / 90

Canonul 9 Laodiceea / 90

Canonul 10 Laodiceea / 90

Canonul 11 Laodiceea / 90

Canonul 12 Laodiceea / 91

Canonul 13 Laodiceea / 91

Canonul 14 Laodiceea / 91

Canonul 15 Laodiceea / 91

Canonul 16 Laodiceea / 92

Canonul 17 Laodiceea / 92

Canonul 18 Laodiceea / 92

Canonul 19 Laodiceea / 92
Canonul 20 Laodiceea / 93
Canonul 21 Laodiceea / 93
Canonul 22 Laodiceea / 93
Canonul 23 Laodiceea / 93
Canonul 24 Laodiceea / 94
Canonul 25 Laodiceea / 94
Canonul 26 Laodiceea / 94
Canonul 27 Laodiceea / 94
Canonul 28 Laodiceea / 94
Canonul 29 Laodiceea / 95
Canonul 30 Laodiceea / 95
Canonul 31 Laodiceea / 95
Canonul 32 Laodiceea / 95
Canonul 33 Laodiceea / 96
Canonul 34 Laodiceea / 96
Canonul 35 Laodiceea / 96
Canonul 36 Laodiceea / 96
Canonul 37 Laodiceea / 97
Canonul 38 Laodiceea / 97
Canonul 39 Laodiceea / 97
Canonul 40 Laodiceea / 97
Canonul 41 Laodiceea / 98
Canonul 42 Laodiceea / 98
Canonul 43 Laodiceea / 98
Canonul 44 Laodiceea / 98
Canonul 45 Laodiceea / 98
Canonul 46 Laodiceea / 99
Canonul 47 Laodiceea / 99

Canonul 48 Laodiceea / 99
Canonul 49 Laodiceea / 99
Canonul 50 Laodiceea / 99
Canonul 51 Laodiceea / 100
Canonul 52 Laodiceea / 100
Canonul 53 Laodiceea / 100
Canonul 54 Laodiceea / 100
Canonul 55 Laodiceea / 101
Canonul 56 Laodiceea / 101
Canonul 57 Laodiceea / 101
Canonul 58 Laodiceea / 102
Canonul 59 Laodiceea / 102
Canonul 60 Laodiceea / 102

CANOANELE SINODULUI DE LA SARDICA (343) / 104

Canonul 1 Sardica / 116
Canonul 2 Sardica / 116
Canonul 3 Sardica / 117
Canonul 4 Sardica / 118
Canonul 5 Sardica / 118
Canonul 6 Sardica / 119
Canonul 7 Sardica / 121
Canonul 8 Sardica / 122
Canonul 9 Sardica / 123
Canonul 10 Sardica / 124
Canonul 11 Sardica / 125
Canonul 12 Sardica / 126
Canonul 13 Sardica / 127
Canonul 14 Sardica / 127
Canonul 15 Sardica / 129

Canonul 16 Sardica / 129

Canonul 17 Sardica / 130

Canonul 18 Sardica / 130

Canonul 19 Sardica / 131

Canonul 20 Sardica / 131

Canonul 21 Sardica / 132

CANOANELE SINODULUI DIN CARTAGINA (419) / 133

Canonul 1 Cartagina / 139

Canonul 2 Cartagina / 139

Canonul 3 Cartagina / 140

Canonul 4 Cartagina / 140

Canonul 5 Cartagina / 141

Canonul 6 Cartagina / 141

Canonul 7 Cartagina / 142

Canonul 8 Cartagina / 142

Canonul 9 Cartagina / 143

Canonul 10 Cartagina / 143

Canonul 11 Cartagina / 144

Canonul 12 Cartagina / 145

Canonul 13 Cartagina / 145

Canonul 14 Cartagina / 146

Canonul 15 Cartagina / 146

Canonul 16 Cartagina / 147

Canonul 17 Cartagina / 148

Canonul 18 Cartagina / 148

Canonul 19 Cartagina / 149

Canonul 20 Cartagina / 150

Canonul 21 Cartagina / 151

Canonul 22 Cartagina / 151

Canonul 23 Cartagina /	151
Canonul 24 Cartagina /	152
Canonul 25 Cartagina /	152
Canonul 26 Cartagina /	153
Canonul 27 Cartagina /	154
Canonul 28 Cartagina /	154
Canonul 29 Cartagina /	155
Canonul 30 Cartagina /	155
Canonul 31 Cartagina /	155
Canonul 32 Cartagina /	156
Canonul 33 Cartagina /	156
Canonul 34 Cartagina /	157
Canonul 35 Cartagina /	157
Canonul 36 Cartagina /	157
Canonul 37 Cartagina /	157
Canonul 38 Cartagina /	158
Canonul 39 Cartagina /	158
Canonul 40 Cartagina /	159
Canonul 41 Cartagina /	159
Canonul 42 Cartagina /	159
Canonul 43 Cartagina /	159
Canonul 44 Cartagina /	160
Canonul 45 Cartagina /	160
Canonul 46 Cartagina /	161
Canonul 47 Cartagina /	161
Canonul 48 Cartagina /	162
Canonul 49 Cartagina /	163
Canonul 50 Cartagina /	164

Canonul 51 Cartagina /	165
Canonul 52 Cartagina /	165
Canonul 53 Cartagina /	166
Canonul 54 Cartagina /	168
Canonul 55 Cartagina /	170
Canonul 56 Cartagina /	172
Canonul 57 Cartagina /	174
Canonul 58 Cartagina /	176
Canonul 59 Cartagina /	177
Canonul 60 Cartagina /	177
Canonul 61 Cartagina /	178
Canonul 62 Cartagina /	178
Canonul 63 Cartagina /	179
Canonul 64 Cartagina /	179
Canonul 65 Cartagina /	180
Canonul 66 Cartagina /	181
Canonul 67 Cartagina /	181
Canonul 68 Cartagina /	182
Canonul 69 Cartagina /	183
Canonul 70 Cartagina /	185
Canonul 71 Cartagina /	185
Canonul 72 Cartagina /	185
Canonul 73 Cartagina /	186
Canonul 74 Cartagina /	186
Canonul 75 Cartagina /	187
Canonul 76 Cartagina /	187
Canonul 77 Cartagina /	188
Canonul 78 Cartagina /	188

Canonul 79 Cartagina / 189

Canonul 80 Cartagina / 190

Canonul 81 Cartagina / 190

Canonul 82 Cartagina / 190

Canonul 83 Cartagina / 191

Canonul 84 Cartagina / 191

Canonul 85 Cartagina / 192

Canonul 86 Cartagina / 192

Canonul 87 Cartagina / 194

Canonul 88 Cartagina / 195

Canonul 89 Cartagina / 195

Canonul 90 Cartagina / 195

Canonul 91 Cartagina / 196

Canonul 92 Cartagina / 196

Canonul 93 Cartagina / 198

Canonul 94 Cartagina / 203

Canonul 95 Cartagina / 204

Canonul 96 Cartagina / 204

Canonul 97 Cartagina / 205

Canonul 98 Cartagina / 206

Canonul 99 Cartagina / 206

Canonul 100 Cartagina / 207

Canonul 101 Cartagina / 209

Canonul 102 Cartagina / 209

Canonul 103 Cartagina / 209

Canonul 104 Cartagina / 210

Canonul 105 Cartagina / 210

Canonul 106 Cartagina / 210

Canonul 107 Cartagina / 212

Canonul 108 Cartagina / 212

Canonul 109 Cartagina / 212

Canonul 110 Cartagina / 213

Canonul 111 Cartagina / 214

Canonul 112 Cartagina / 214

Canonul 113 Cartagina / 215

Canonul 114 Cartagina / 216

Canonul 115 Cartagina / 216

Canonul 116 Cartagina / 218

Canonul 117 Cartagina / 218

Canonul 118 Cartagina / 219

Canonul 119 Cartagina / 220

Canonul 120 Cartagina / 221

Canonul 121 Cartagina / 222

Canonul 122 Cartagina / 223

Canonul 123 Cartagina / 223

Canonul 124 Cartagina / 224

Canonul 125 Cartagina / 224

Canonul 126 Cartagina / 225

Canonul 127 Cartagina / 225

Canonul 128 Cartagina / 226

Canonul 129 Cartagina / 226

Canonul 130 Cartagina / 227

Canonul 131 Cartagina / 227

Canonul 132 Cartagina / 227

Canonul 133 Cartagina / 228

Scrisoarea trimisă de la întregul sinod al Africii, lui Bonifacius,
episcopul Bisericii Romei... / 231

Răspunsul scris al lui Chiril, episcopul Alexandriei, către sinodul
din Africa... / 238

Epistola lui Aticus, episcopul Constantinopolului,
către aceiași [episcopi] / 240

Epistola sinodului din Africa, către Papa Celestin,
episcopul cetății Romei / 242

CANONUL SINODULUI DIN CONSTANTINOPOL (394) / 248

Canonul Sinodului din Constantinopol (394)

Din extrasele actelor din Constantinopol în privința lui Agapius
și Gabadius, fiecare ținând de episcopatul lui Bostres / 252

CANOANELE SINODULUI PROTO-DEUTERA

DIN CONSTANTINOPOL (861) / 256

Canonul 1 Proto-deutera / 260

Canonul 2 Proto-deutera / 261

Canonul 3 Proto-deutera / 262

Canonul 4 Proto-deutera / 263

Canonul 5 Proto-deutera / 264

Canonul 6 Proto-deutera / 265

Canonul 7 Proto-deutera / 266

Canonul 8 Proto-deutera / 267

Canonul 9 Proto-deutera / 268

Canonul 10 Proto-deutera / 269

Canonul 11 Proto-deutera / 271

Canonul 12 Proto-deutera / 272

Canonul 13 Proto-deutera / 273

Canonul 14 Proto-deutera / 274

Canonul 15 Proto-deutera / 274

Canonul 16 Proto-deutera / 276

Canonul 17 Proto-deutera / 277

CANOANELE SINODULUI DE LA SFÂNTA SOFIA,

CONSTANTINOPOL (879-880) / 278

Canonul 1 Sfânta Sofia / 281

Canonul 2 Sfânta Sofia / 281

Canonul 3 Sfânta Sofia / 282

CANOANELE SINODULUI DIN ANCIRA

Canonul 1 Ancira

α'. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινός, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας, καὶ ἐπιτηδεύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ τῷ δοκεῖν καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι· τούτους ἔδοξε, τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν· προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, μὴ ἐξεῖναι.

1. Preoții care au adus jertfe [zeilor], dar care apoi s-au întors, nu dintr-un anumit subterfugiu, ci într-adevăr, neprefăcându-se sau urmărind intenționat și insistând să se creadă că erau supuși torturilor care, de fapt, au fost aduse asupra lor doar de aparență și de formă, s-a hotărât ca aceștia să aibă parte de cinstea care se referă la scaun. Însă nu este permis ca ei să aducă înainte cinstitele daruri sau să predice, sau, în general, să slujească ceva din slujbele preoțești.

Concordanță: Can. 62 Ap.; 10, 11 I Ec.; 102 Trulan; 2, 6, 12 Anc.; 3, 10 Petru;

45, 73, 81 Vasile; 2 Grig. Nyssa, 2 Teofil

Canonul 2 Ancira

β'. Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τῆς τε τοῦ ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν. Εἰ μέντοι τινὲς τῶν ἐπισκόπων τούτοις συνίδοιεν κάματόν τινα, ἢ ταπείνωσιν πρᾶότητος, καὶ ἐθέλοιεν πλεον τι διδόναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξουσίαν.

2. De asemenea, diaconii care au jertfit [zeilor], dar care s-au întors după acestea, să aibă parte de restul cinstirii, dar să fie opriți de la orice slujire sfântă și de la aducerea pâinii și a potirului, și de la propovăduire. Totuși, dacă unii dintre episcopi ar vedea la ei o anumită râvnă sau o smerenie a blândeții, și ar dori să le încredințeze ceva mai mult sau să le reducă ceva, atunci au această putere.

Concordanță: Can. 62 Ap.; 10, 11 I Ec.; 102 Trulan; 1, 6, 12 Anc.; 3, 10 Petru; 45, 73, 81

Vasile; 2 Grig. Nyssa, 2 Teofil

Canonul 3 Ancira

γ'. Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων παραδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμοτήριον ἐμβληθέντας, βοῶντάς τε, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ περισχισθέντας, ἢ τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων, ἢ βρῶμά τι πρὸς ἀνάγκην δεξαμένους, ὁμολογοῦντας δὲ διόλου ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ τὸ πένθος τοῦ συμβάντος ἀεὶ ἐπιδεικνυμένους τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι, τούτους, ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντας, τῆς κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπὸ τινος, περισσοτέρας ἀκριβείας ἔνεκεν, ἢ καὶ τινων ἀγνοία, εὐθὺς προσδεχθῆναι. Τοῦτο δὲ ὁμοίως ἐπὶ τε τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἄλλων λαϊκῶν. Προσεξετάσθη δὲ κάκεῖνο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοί, τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι εἰς τάξιν· ἔδοξεν οὖν καὶ τούτους, ὡς μὴδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἡ προλαβοῦσα εὐρίσκοιτο ὀρθῇ τοῦ βίου πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

3. Cei care au fugit și au fost prinși sau au fost trădați de către casnicii lor, sau au fost deposeați în vreun fel de averi, sau au îndurat torturi, sau au fost aruncați în închisoare și au strigat că sunt creștini și au fost sfâșiați, sau dacă cei care i-au constrâns le-au pus în mâini un anumit lucru prin forțare, sau cei care au acceptat vreo mâncare prin constrângere, dar care mărturisesc mereu că sunt creștini și își arată întotdeauna, prin întreaga lor modestie și înfățișare, cât și prin smerenia vieții, întristarea față de ceea ce s-a întâmplat, aceștia, ca unii care sunt în afară de păcat, să nu fie oprți de la împărțășire. Iar dacă au fost oprți de către cineva, pe baza unei acrivii prea mari sau din neștiința unora, să fie imediat acceptați. Însă același lucru să fie, de asemenea, valabil și pentru cei din cler, și pentru ceilalți laici. Pe deasupra, a mai fost examinată acea problemă, dacă și laicii care au fost supuși aceleiași constrângeri pot fi înaintați în treaptă. Astfel, s-a hotărât ca și aceștia, în cazul în care și conduita anterioară a vieții ar fi descoperită ca dreaptă, să fie rânduiți ca unii care nu au păcătuit cu nimic.

Concordanță: Can. 14 Petru

Canonul 4 Ancira

δ'. Περί τῶν πρὸς βίαν θυσάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τῶν δειπνησάντων εἰς τὰ εἰδῶλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι, καὶ σχήματι φαιδροτέρῳ ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρα, καὶ

μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δείπνου ἀδιαφόρως, ἔδοξεν, ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι, ὑποπeseῖν δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον.

4. În privința celor care au jertfit [zeilor] din constrângere și, pe lângă aceștia, a aceluia care au participat la ospete pentru idoli, s-a hotărât ca toți cei care, după ce au adus jertfă, s-au întors totuși cu o înfățișare foarte veselă și au purtat o îmbrăcămintă foarte luxoasă și au luat parte cu indiferență la ospățul pregătit să fie un an ascultători, iar trei ani să se prosterneze, doi ani să ia parte numai la rugăciune și apoi să vină spre ceea ce este desăvârșit.

Concordanță: Can. 14 I Ec.; 7, 8 Anc.; 1, 2 Petru

Canonul 5 Ancira

ε'. Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον, μεταξύ δι' ὅλης τῆς ἀνακλίσεως δακρύνοντες, εἰ ἐπλήρωσαν τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετὴ χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθῆτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπeseόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν ἔτει χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τετραετία λάβωσι. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύεσθαι, ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον. Πρὸ πάντων δέ, καὶ ὁ προάγων βίος, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα, ἐξεταζέσθω, καὶ οὕτως ἢ φιλανθρωπία ἐπιμετρεῖσθω.

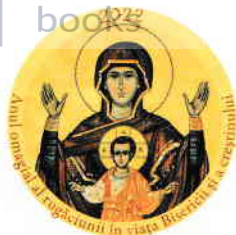
5. Iar toți cei care au mers cu o îmbrăcămintă jalnică [potrivită celor care se pocăiesc] și, așezându-se la masă, au mâncat, însă în tot timpul șederii lor au lăcrimat, dacă au împlinit perioada de trei ani de prosternare, să fie primiți, însă fără aducerea Sfintelor Daruri¹⁷. Dar dacă nu au mâncat, după ce s-au prosternat doi ani, să fie trei ani în comuniune, însă fără aducerea Sfintelor Daruri, ca să ia în al patrulea an ceea ce este desăvârșit. Iar episcopii, după ce au examinat modul întoarcerii lor, au puterea fie de a-i trata cu blândețe, fie de a le adăuga o perioadă mai mare de timp. Însă, înainte de toate, să fie temeinic cercetată viața anterioară și cea de după acestea, și în acest fel să fie măsurată blândețea.

Concordanță: Can. 11 I Ec.

¹⁷ Am tradus termenul „προσφορά” prin aducerea Sfintelor Daruri, ofrandei, iar nu prin aducerea Sfintei Jertfe, precum la Canoanele Apostolice, pentru a nu se face o confuzie între cei ce au jertfit zeilor și jertfa euharistică. Traducerea literală a pasajului „χωρὶς προσφορᾶς δεχθῆτωσαν” este: „să fie primiți fără producere”.

LBRIS

We know
books

CANOANELE BISERICII ORTODOXE

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI,
CANOANELE ÎNTREGITOARE ȘI PRESCRIPTII CANONICE

EDIȚIE BILINGVĂ

Introduceri, note și traducere
PR. RĂZVAN PERȘA

EDIȚIA A II-A REVIZUITĂ

III

BASILICA
BUCUREȘTI
2022

CUPRINS

CANONUL SFÂNTULUI CIPRIAN AL CARTAGINEI

ȘI AL SINODULUI DIN CARTAGINA (255-256) / 7

Canonul Sfântului Ciprian al Cartaginei și al Sinodului din Cartagina / 11

CANOANELE SFÂNTULUI DIONISIE,

ARHIEPISCOPUL ALEXANDRIEI (†264) / 17

Canonul 1 Dionisie al Alexandriei / 23

Canonul 2 Dionisie al Alexandriei / 27

Canonul 3 Dionisie al Alexandriei / 28

Canonul 4 Dionisie al Alexandriei / 28

CANOANELE SFÂNTULUI GRIGORIE TAUMATURGUL,

EPISCOPUL NEOCEZAREEI (†270) / 30

Canonul 1 Grigorie Taumaturgul / 34

Canonul 2 Grigorie Taumaturgul / 35

Canonul 3 Grigorie Taumaturgul / 36

Canonul 4 Grigorie Taumaturgul / 37

Canonul 5 Grigorie Taumaturgul / 38

Canonul 6 Grigorie Taumaturgul / 38

Canonul 7 Grigorie Taumaturgul / 39

Canonul 8 Grigorie Taumaturgul / 39

Canonul 9 Grigorie Taumaturgul / 39

Canonul 10 Grigorie Taumaturgul / 40

Canonul 11 Grigorie Taumaturgul / 40

CANOANELE SFÂNTULUI PETRU AL ALEXANDRIEI (†311) / 41

Canonul 1 Petru al Alexandriei / 45

Canonul 2 Petru al Alexandriei / 46

Canonul 3 Petru al Alexandriei / 47

Canonul 4 Petru al Alexandriei / 47

Canonul 5 Petru al Alexandriei / 48

Canonul 6 Petru al Alexandriei / 50

Canonul 7 Petru al Alexandriei / 50

Canonul 8 Petru al Alexandriei / 51

Canonul 9 Petru al Alexandriei / 52

Canonul 10 Petru al Alexandriei / 54

Canonul 11 Petru al Alexandriei / 56

Canonul 12 Petru al Alexandriei / 58

Canonul 13 Petru al Alexandriei / 59

Canonul 14 Petru al Alexandriei / 61

Canonul 15 Petru al Alexandriei / 62

CANOANELE SFÂNTULUI ATANASIE CEL MARE,

ARHIEPISCOPUL ALEXANDRIEI (296-†373) / 63

Canonul 1 Atanasie al Alexandriei / 72

Canonul 2 Atanasie al Alexandriei / 77

Canonul 3 Atanasie al Alexandriei / 81

CANOANELE SFÂNTULUI VASILE CEL MARE,

ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI (330-†379) / 84

Prima Epistolă canonică a Sfântului Vasile cel Mare

către Amfilohie de Iconiu. Prolog / 93

Canonul 1 Vasile cel Mare / 93

Canonul 2 Vasile cel Mare / 98

Canonul 3 Vasile cel Mare / 98

Canonul 4 Vasile cel Mare / 99

Canonul 5 Vasile cel Mare / 100

Canonul 6 Vasile cel Mare / 100

Canonul 7 Vasile cel Mare / 101

Canonul 8 Vasile cel Mare / 101

Canonul 9 Vasile cel Mare / 104

Canonul 10 Vasile cel Mare / 105

Canonul 11 Vasile cel Mare / 107

Canonul 12 Vasile cel Mare / 107

Canonul 13 Vasile cel Mare / 107

Canonul 14 Vasile cel Mare / 108

Canonul 15 Vasile cel Mare / 108

Canonul 16 Vasile cel Mare / 109

A doua epistolă canonică a Sfântului Vasile cel Mare. Prolog / 110

Canonul 17 Vasile cel Mare / 110

Canonul 18 Vasile cel Mare / 111

Canonul 19 Vasile cel Mare / 113

Canonul 20 Vasile cel Mare / 114

Canonul 21 Vasile cel Mare / 114

Canonul 22 Vasile cel Mare / 115

Canonul 23 Vasile cel Mare / 116

Canonul 24 Vasile cel Mare / 116

Canonul 25 Vasile cel Mare / 117

Canonul 26 Vasile cel Mare / 117

Canonul 27 Vasile cel Mare / 118

Canonul 28 Vasile cel Mare / 118

Canonul 29 Vasile cel Mare / 119

Canonul 30 Vasile cel Mare / 120

Canonul 31 Vasile cel Mare / 120

Canonul 32 Vasile cel Mare / 120

Canonul 33 Vasile cel Mare / 121

Canonul 34 Vasile cel Mare / 121

Canonul 35 Vasile cel Mare / 121

Canonul 36 Vasile cel Mare / 121

Canonul 37 Vasile cel Mare / 122

Canonul 38 Vasile cel Mare / 122

Canonul 39 Vasile cel Mare / 122

Canonul 40 Vasile cel Mare / 122

Canonul 41 Vasile cel Mare / 123

Canonul 42 Vasile cel Mare / 123

Canonul 43 Vasile cel Mare / 123

Canonul 44 Vasile cel Mare / 124

Canonul 45 Vasile cel Mare / 124

Canonul 46 Vasile cel Mare / 124

Canonul 47 Vasile cel Mare / 124

Canonul 48 Vasile cel Mare / 125

Canonul 49 Vasile cel Mare / 126

Canonul 50 Vasile cel Mare / 126

Canonul 51 Vasile cel Mare / 126

Canonul 52 Vasile cel Mare / 127

Canonul 53 Vasile cel Mare / 127

Canonul 54 Vasile cel Mare / 127

Canonul 55 Vasile cel Mare / 128

Canonul 56 Vasile cel Mare / 128

Canonul 57 Vasile cel Mare / 129

Canonul 58 Vasile cel Mare / 129

Canonul 59 Vasile cel Mare / 130

Canonul 60 Vasile cel Mare / 130

Canonul 61 Vasile cel Mare / 130

Canonul 62 Vasile cel Mare / 130

Canonul 63 Vasile cel Mare / 131

Canonul 64 Vasile cel Mare / 131

Canonul 65 Vasile cel Mare / 131

Canonul 66 Vasile cel Mare / 131

Canonul 67 Vasile cel Mare / 132

Canonul 68 Vasile cel Mare / 132

Canonul 69 Vasile cel Mare / 132

Canonul 70 Vasile cel Mare / 132

Canonul 71 Vasile cel Mare / 133

Canonul 72 Vasile cel Mare / 133

Canonul 73 Vasile cel Mare / 133

Canonul 74 Vasile cel Mare / 133

Canonul 75 Vasile cel Mare / 134

Canonul 76 Vasile cel Mare / 135

Canonul 77 Vasile cel Mare / 135

Canonul 78 Vasile cel Mare / 135

Canonul 79 Vasile cel Mare / 136

Canonul 80 Vasile cel Mare / 136

Canonul 81 Vasile cel Mare / 136

Canonul 82 Vasile cel Mare / 137

Canonul 83 Vasile cel Mare / 138

Canonul 84 Vasile cel Mare / 138

Canonul 85 Vasile cel Mare / 138

Canonul 86 Vasile cel Mare / 139

Epistola lui Vasile cel Mare către Diodor de Tars,

cu privire la cel care ia în căsătorie două surori / 140

Canonul 87 Vasile cel Mare / 141

Canonul 88 Vasile cel Mare / 146

Canonul 89 Vasile cel Mare / 148

Canonul 90 Vasile cel Mare / 150

Canonul 91 Vasile cel Mare / 152

Canonul 92 Vasile cel Mare / 157

CANOANELE SAU RĂSPUNSURILE CANONICE

ALE LUI TIMOTEI AL ALEXANDRIEI (†385) / 159

Canonul 1 Timotei al Alexandriei / 163

Canonul 2 Timotei al Alexandriei / 163

Canonul 3 Timotei al Alexandriei / 163

Canonul 4 Timotei al Alexandriei / 164

Canonul 5 Timotei al Alexandriei / 164

Canonul 6 Timotei al Alexandriei / 165

Canonul 7 Timotei al Alexandriei / 165

Canonul 8 Timotei al Alexandriei / 165

Canonul 9 Timotei al Alexandriei / 166

Canonul 10 Timotei al Alexandriei / 166

Canonul 11 Timotei al Alexandriei / 166

Canonul 12 Timotei al Alexandriei / 167

Canonul 13 Timotei al Alexandriei / 167

Canonul 14 Timotei al Alexandriei / 168

Canonul 15 Timotei al Alexandriei / 168

Canonul 16 Timotei al Alexandriei / 169

Canonul 17 Timotei al Alexandriei / 169

Canonul 18 Timotei al Alexandriei / 169

CANONUL SFÂNTULUI GRIGORIE DE NAZIANZ / 170

Canonul Sf. Grigorie de Nazianz / 173

CANONUL SFÂNTULUI AMFILOHIE DE ICONIU (†396/400) / 175

Canonul Sfântului Amfilohie de Iconiu / 178

CANOANELE SFÂNTULUI GRIGORIE DE NYSSA (†395) / 181

Canonul 1 Grigorie de Nyssa / 184

Canonul 2 Grigorie de Nyssa / 188

Canonul 3 Grigorie de Nyssa / 190

Canonul 4 Grigorie de Nyssa / 191

Canonul 5 Grigorie de Nyssa / 194

Canonul 6 Grigorie de Nyssa / 197

Canonul 7 Grigorie de Nyssa / 199

Canonul 8 Grigorie de Nyssa / 200

CANOANELE LUI TEOFIL AL ALEXANDRIEI (†412) / 202

Canonul 1 Teofil al Alexandriei / 206

Canonul 2 Teofil al Alexandriei / 206

Canonul 3 Teofil al Alexandriei / 207

Canonul 4 Teofil al Alexandriei / 208

2 Canonul 5 Teofil al Alexandriei / 208

Canonul 6 Teofil al Alexandriei / 208

Canonul 7 Teofil al Alexandriei / 209

Canonul 8 Teofil al Alexandriei / 210

Canonul 9 Teofil al Alexandriei / 210

Canonul 10 Teofil al Alexandriei / 210

Canonul 11 Teofil al Alexandriei / 211

Canonul 12 Teofil al Alexandriei / 211

Canonul 13 Teofil al Alexandriei / 211

Canonul 14 Teofil al Alexandriei / 212

CANOANELE SFÂNTULUI CHIRIL AL ALEXANDRIEI (†444) / 213

Canonul 1 Chiril al Alexandriei / 216

Canonul 2 Chiril al Alexandriei / 218

Canonul 3 Chiril al Alexandriei / 219

Canonul 4 Chiril al Alexandriei / 219

Canonul 5 Chiril al Alexandriei / 221

EPISTOLA SAU CANONUL LUI GHENADIE

AL CONSTANTINOPOLULUI (†471) / 222

Canonul lui Ghenadie al Constantinopolului / 224

EPISTOLA SAU CANONUL SFÂNTULUI TARASIE

AL CONSTANTINOPOLULUI (†806) / 230

Canonul Sfântului Tarasie al Constantinopolului / 232

Canonul 29 Apostolic / 236

Din *Faptele Apostolilor* (8, 18-23) / 236

Din cartea a treia a *Regilor* / 236

Din cartea a patra a *Regilor* / 237

Din interpretarea Sfântului Vasile cel Mare la Cartea *Isaia* / 238

Cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare din scrisoarea către episcopii de sub autoritatea lui, ca să nu hirotonească pentru bani (din Can. 90 al Sfântului Vasile cel Mare) / 239

Din viața Sfântului Ioan Gură de Aur / 239

Din canoanele celor 630 de Sfinți Părinți întruniți în Calcedon / 241

Din epistola enciclică a preasfințitului Ghenadie, arhiepiscopul Constantinopolului, și a sinodului împreună cu el / 242

Din canoanele celui de-al Șaselea Sinod / 243

CANOANELE ÎNTREGITOARE ȘI PRESCRIPTIILE CANONICE / 245

Canoanele din *Canoniconul* Sfântului Ioan Ajunătorul / 249

Prolog / 249

Canonul 1 Ioan Ajunătorul. Despre lepădare / 250

Canonul 2 Ioan Ajunătorul. Despre vrăjitorie / 252

Canonul 3 Ioan Ajunătorul. Cum a redus

Ioan Ajunătorul perioadele de pocăință? / 253

Canonul 4 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 5 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 6 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 7 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 8 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 9 Ioan Ajunătorul / 255

Canonul 10 Ioan Ajunătorul / 256

Canonul 11 Ioan Ajunătorul / 256

Canonul 12 Ioan Ajunătorul / 256

Canonul 13 Ioan Ajunătorul / 256

Canonul 14 Ioan Ajunătorul / 257

Canonul 15 Ioan Ajunătorul / 257

Canonul 16 Ioan Ajunătorul / 257

Canonul 17 Ioan Ajunătorul /	258
Canonul 18 Ioan Ajunătorul /	258
Canonul 19 Ioan Ajunătorul. Despre cel căsătorit a doua și a treia oară /	258
Canonul 20 Ioan Ajunătorul. Despre adulter /	258
Canonul 21 Ioan Ajunătorul /	259
Canonul 22 Ioan Ajunătorul /	259
Canonul 23 Ioan Ajunătorul. Despre unirea cu ereticii /	259
Canonul 24 Ioan Ajunătorul. Despre incest /	260
Canonul 25 Ioan Ajunătorul /	260
Canonul 26 Ioan Ajunătorul. Despre unirea cu propria soacră /	260
Canonul 27 Ioan Ajunătorul /	262
Canonul 28 Ioan Ajunătorul. Despre femeile în perioada menstruației /	262
Canonul 29 Ioan Ajunătorul. Despre homosexualitate /	263
Canonul 30 Ioan Ajunătorul /	263
Canonul 31 Ioan Ajunătorul. În legătură cu partea impulsivă a sufletului. Despre omor /	264
Canonul 32* Ioan Ajunătorul /	264
Canonul 32 Ioan Ajunătorul /	265
Canonul 33 Ioan Ajunătorul /	265
Canonul 34 Ioan Ajunătorul /	265
Canonul 35 Ioan Ajunătorul /	265
Canonul 36 Ioan Ajunătorul /	266
Canonul 37 Ioan Ajunătorul /	266
Canonul 38 Ioan Ajunătorul /	266
Canonul 39 Ioan Ajunătorul /	266
Canonul 40 Ioan Ajunătorul /	267
Canonul 41 Ioan Ajunătorul. Despre furt /	267
Canonul 42 Ioan Ajunătorul /	267

Canonul 43 Ioan Ajunătorul. Despre jefuitorii de morminte / 267

Canonul 44 Ioan Ajunătorul. Despre sacrilegiu / 268

Canonul 45 Ioan Ajunătorul. Despre sperjur / 268

Canonul 46 Ioan Ajunătorul / 268

Canonul 47 Ioan Ajunătorul / 268

Canonul 48 Ioan Ajunătorul / 269

Alte canoane din *Canoniconul* lui Ioan Ajunătorul / 269

CANOANELE SFÂNTULUI NICHIFOR MĂRTURISITORUL,

PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI / 274

Canonul 1 Nichifor Mărturisitorul / 275

Canonul 2 Nichifor Mărturisitorul / 275

Canonul 3 Nichifor Mărturisitorul / 275

Canonul 4 Nichifor Mărturisitorul / 275

Canonul 5 Nichifor Mărturisitorul / 275

Canonul 6 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 7 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 8 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 9 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 10 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 11 Nichifor Mărturisitorul / 276

Canonul 12 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 13 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 14 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 15 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 16 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 17-18 Nichifor Mărturisitorul / 277

Canonul 19 Nichifor Mărturisitorul / 278

Canonul 20 Nichifor Mărturisitorul / 278

Canonul 21 Nichifor Mărturisitorul / 278

Canonul 22 Nichifor Mărturisitorul / 278

Canonul 23 Nichifor Mărturisitorul /	279
Canonul 24 Nichifor Mărturisitorul /	279
Canonul 25 Nichifor Mărturisitorul /	279
Canonul 26 Nichifor Mărturisitorul /	279
Canonul 27 Nichifor Mărturisitorul /	279
Canonul 28 Nichifor Mărturisitorul /	280
Canonul 29 Nichifor Mărturisitorul /	280
Canonul 30 Nichifor Mărturisitorul /	280
Canonul 31 Nichifor Mărturisitorul /	280
Canonul 32 Nichifor Mărturisitorul /	281
Canonul 33 Nichifor Mărturisitorul /	281
Canonul 34 Nichifor Mărturisitorul /	281
Canonul 35 Nichifor Mărturisitorul /	281
Canonul 36 Nichifor Mărturisitorul /	282
Canonul 37 Nichifor Mărturisitorul /	282
Canonul 38 Nichifor Mărturisitorul /	282
Canonul 39 (1 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	282
Canonul 40 (2 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	283
Canonul 41 (3 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	283
Canonul 42 (4 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	283
Canonul 43 (5 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	283
Canonul 44 (6 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	283
Canonul 45 (7 din 7) Nichifor Mărturisitorul /	284
Canonul 46 (1 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	284
Canonul 47 (2 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	284
Canonul 48 (3 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	285
Canonul 49 (4 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	285
Canonul 50 (5 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	285
Canonul 51 (6 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	285
Canonul 52 (7 din 9) Nichifor Mărturisitorul /	286

Canonul 53 (8 din 9) Nichifor Mărturisitorul / 286

Canonul 54 (9 din 9) Nichifor Mărturisitorul / 286

Epistola canonică a Sfântului Teodor Studitul

(atribuită lui Nichifor al Constantinopolului) / 286

Întrebarea 1 / 287

Întrebarea 2 / 288

Întrebarea 3 / 288

Întrebarea 4 / 289

Întrebarea 5 / 289

Întrebarea 6 / 290

Întrebarea 7 / 290

Întrebarea 8 / 291

Întrebarea 9 / 291

Întrebarea 10 / 292

Întrebarea 11 / 293

Întrebarea 12 / 294

Întrebarea 13 / 294

Întrebarea 14 / 295

Întrebarea 15 / 295

Întrebarea 16 / 296

Întrebarea 17 / 296

CANOANELE LUI NICOLAE AL III -LEA AL CONSTANTINOPOLULUI / 298

Întrebarea 1 Către Nicolae al Constantinopolului / 298

Întrebarea 2 Către Nicolae al Constantinopolului / 299

Întrebarea 3 Către Nicolae al Constantinopolului / 299

Întrebarea 4 Către Nicolae al Constantinopolului / 299

Întrebarea 5 Către Nicolae al Constantinopolului / 300

Întrebarea 6 Către Nicolae al Constantinopolului / 300

Întrebarea 7 Către Nicolae al Constantinopolului / 301

Întrebarea 8 Către Nicolae al Constantinopolului / 301

Întrebarea 9 Către Nicolae al Constantinopolului / 301

Întrebarea 10 Către Nicolae al Constantinopolului / 302

Întrebarea 11 Către Nicolae al Constantinopolului / 302

PRESCRIPTII CANONICE / 303

PRESCRIPTIILE CANONICE PRELUATE DIN OPERA

SFÂNTULUI VASILE CEL MARE / 303

Povățuirea Sfântului Vasile cel Mare către preot,
despre harul dumnezeiesc / 305

Povățuirea Sf. Vasile cel Mare din epistola
către patriciana Chesaria / 306

Prescripția Sf. Vasile cel Mare din Epistola către cei din Nicopole / 307

PRESCRIPTIILE CANONICE PRELUATE DIN OPERA

SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR / 309

Completare canonică a Sf. Ioan Gură de Aur. Cum trebuie aplicate
epitimiile pentru cei care păcătuiesc? / 310

A Sf. Ioan Gură de Aur, din comentariul la *Epistola către Efeseni* / 311

A Sf. Ioan Gură de Aur, din comentariul la *Evrei*.

Despre Dumnezeiasca Împărtășire / 312

Răspunsul Sfântului Anastasie, care a fost întreb
cum este mai bine să fie Împărtășirea, în mod continuu
sau la perioade mai îndepărtate? / 314

Canonul 1 Dionisie al Alexandriei

α'. Ἐπέστειλάς μοι, πιστότατε καὶ λογιώτατε υἱέ μου, πυνθανόμενος καθ' ἣν ὥραν ἀπονησιτίζεσθαι δεῖ τὴν τοῦ Πάσχα ἡμέραν· τινὰς μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν λέγειν φῆς, ὅτι χρὴ τοῦτο ποιεῖν πρὸς τὴν ἀλεκτοροφωνίαν· τινὰς δέ, ὅτι ἀφ' ἑσπέρας χρὴ· οἱ μὲν γὰρ ἐν Ῥώμῃ ἀδελφοί, ὥς φασι, περιμένουσι τὸν ἀλέκτορα· περὶ δὲ τῶν ἐνταῦθα ἔλεγες, ὅτι τάχιον. Ἀκριβῆ δὲ ὅρον τιθέναι ἐπιζητεῖς καὶ ὥραν πάνυ μεμετρημένην, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστί. Τὸ μὲν γὰρ ὅτι μετὰ τὸν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν καιρὸν χρὴ τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ευφροσύνης ἐνάρχεσθαι, μέχρις ἐκείνου τὰς ψυχὰς ταῖς νηστεαῖς ταπεινοῦντας, ὑπὸ πάντων ὁμοίως ὁμολογήσεται. Κατασκευάσας δὲ δι' ὧν ἔγραψάς μοι πάνυ ὑγιῶς καὶ τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν αἰσθόμενος, ὅτι μηδὲν ἀπηκριβωμένον ἐν αὐτοῖς περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἀνέστη, φαίνεται. Διαφόρως μὲν γὰρ οἱ Εὐαγγελισταὶ τοὺς ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἐλθόντας ἀνέγραψαν κατὰ καιροὺς ἐνηλλαγμένους, καὶ πάντες ἀνεστηκότα ἤδη τὸν Κύριον ἔφασαν εὐρηκέναι, καὶ ὅψε' σαββάτων, ὥς ὁ Ματθαῖος εἶπε, καὶ πρωΐας ἔτι σκοτίας οὐσης, ὥς ὁ Ἰωάννης γράφει, καὶ ὀρθρου βαθέος, ὥς ὁ Λουκᾶς, καὶ λίαν πρωΐ ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ὥς ὁ Μάρκος. Καὶ πότε μὲν ἀνέστη, σαφῶς οὐδεὶς ἀπεφῆνατο, ὅτι δὲ ὅψε' σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ μιᾷ σαββάτων, μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου τῆς μιᾶς σαββάτων, οἱ ἐπὶ τὸ μνημεῖον παραγενόμενοι οὐκέτι κείμενον αὐτὸν ἐν αὐτῷ κατέλαβον, τοῦτο ἀνωμολόγηται. Καὶ μηδὲ διαφωνεῖν, μηδὲ ἐναντιοῦσθαι τοὺς Εὐαγγελιστὰς πρὸς ἀλλήλους ὑπολάβωμεν, ἀλλ' εἰ καὶ μικρολογία τις εἶναι δόξει περὶ τὸ ζητούμενον, εἰ συμφωνοῦντες πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸ τοῦ κόσμου φῶς, τὸν Κύριον ἡμῶν, ἀνατεταλκέναι, περὶ τὴν ὥραν διαφέρονται. Ἀλλ' ἡμεῖς εὐγνωμόνως τὰ λεχθέντα καὶ πιστῶς ἀρμόσαι προθυμηθῶμεν. Τὸ μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου λεχθὲν οὕτως ἔχει· Ὅψε' σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδού σεισμὸς ἐγένετο μέγας· Ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸ λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὥς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσεὶ χιών, ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὥσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἄγγελος, εἶπε ταῖς γυναιξί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη, καθὼς εἶπε. Τοῦτο δὲ τὸ λεχθὲν ὅψε', οἱ μὲν τινες οἰήσονται, κατὰ τὴν κοινότητα τοῦ ῥήματος,

τὴν ἐσπέραν δηλοῦν τοῦ σαββάτου, οἱ δὲ σοφώτερον ἐξακούοντες, οὐ τοῦτο, ἀλλὰ νύκτα βαθεῖαν ἐροῦσιν εἶναι, βραδύτητα καὶ μακρὸν χρόνον τοῦ, ὅψε, δηλοῦντος· καὶ ὅτι νύκτα λέγει, καὶ οὐχ ἐσπέραν, ἐπήγαγε, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων. Καὶ ἦκον, οὐπω, ὡς οἱ λοιποὶ φασί, τὰ ἀρώματα φέρουσαι, ἀλλὰ θεωρῆσαι τὸν τάφον, καὶ εὖρον τὸν σεισμὸν γεγονότα καὶ καθήμενον τὸν Ἀγγελὸν ἐπὶ τοῦ λίθου, καὶ ἀκηκόασι παρ' αὐτοῦ· Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη. Ὁμοίως ὁ Ἰωάννης, ἐν μιᾷ τῶν σαββάτων, φησί, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἦλθε πρῶτ', σκοτίας ἔτι οὐσῃς, εἰς τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου· πλὴν παρὰ τούτῳ σκοτίας ἔτι οὐσῃς προεληλύθει. Ὁ δὲ Λουκᾶς φησί· Τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν, τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὀρθροῦ βαθέος, ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθον, φέρουσαι ἃ ἡτοιμάσαν ἀρώματα, εὖρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. Ὁ βαθὺς ὀρθρος, ἴσως προῦποφαινομένην αὐγὴν ἐωθινήν ἐμφανίζει τῆς μιᾶς τῶν σαββάτων, διὰ τὸ παρωχηκέναι ἤδη τελείως σὺν τῇ μετ' αὐτὸ νυκτὶ πᾶν τὸ σάββατον καὶ ἑτέραν ἀρχεσθαι ἡμέραν, ὅτε ἦλθον τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα φέρουσαι. Ὅθεν δῆλον, ὡς ἀνειστήκει πρὸ πολλοῦ. Τούτῳ κατακολουθεῖ καὶ ὁ Μάρκος, λέγων· Ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν· καὶ λίαν πρῶτ' τῆς μιᾶς σαββάτων ἐρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου· λίαν μὲν γὰρ πρῶτ', καὶ οὗτος εἶπεν, ὅπερ ταυτὸν ἐστὶ τῷ βαθέος ὀρθρου, καὶ ἐπήγαγεν, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Ἡ μὲν γὰρ ὁρμὴ καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῶν, δῆλον ὡς ὀρθρου βαθέος καὶ λίαν πρῶτ' κατήρχθη, παρέτειναν δὲ κατὰ τε τὴν πορείαν, καὶ περὶ τὸ μνημεῖον διατρίβουσai μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου· καὶ λέγει καὶ τότε ταύταις ὁ νεανίσκος ὁ λευχείμων· Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τοῦτο τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἀποφαινόμεθα, κατὰ ποίαν ὥραν ἢ καὶ ποῖον ἡμῶριον ἢ ὥρας τέταρτον ἀρχεσθαι προσῆκε τῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσει χαρᾶς. Τοὺς μὲν λίαν ἐπιταχύνοντας καὶ πρὸ νυκτὸς ἐγγὺς ἤδη μεσοῦσῃς ἀνιέντας, ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς μεμφόμεθα, ὡς παρ' ὀλίγον προκαταλύοντας τὸν δρόμον, λέγοντος ἀνδρὸς σοφοῦ· Οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παρὰ μικρόν. Τοὺς δὲ ἐφυστερίζοντας καὶ διαρκοῦντας ἐπὶ πλεῖστον, καὶ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἐγκαρτεροῦντας, καθ' ἣν καὶ τοῖς πλείουσιν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπεφάνη, ὡς γενναίους καὶ φιλοπόνους ἀποδεχόμεθα. Τοῖς δὲ μεταξύ, ὡς ἐκινήθησαν ἢ ὡς ἡδυνήθησαν, ἀναπαυσαμένοις, μὴ πάνυ διοχλῶμεν, ἐπεὶ μηδὲ τὰς ἐξ τῶν νηστειῶν ἡμέρας ἴσως, μηδὲ ὁμοίως

πάντες διαμένουσιν. ΑΛΛ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπερτιθέασιν, ἄσιτοι διατελοῦντες, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρεῖς, οἱ δὲ τέσσαρας, οἱ δὲ οὐδεμίαν. Καὶ τοῖς μὲν πάνυ διαπονηθεῖσιν ἐν ταῖς ὑπερθέσεσιν, εἴτα ἀποκαμουσι καὶ μόνον οὐκ ἐκλείπουσι, συγγνώμη τῆς ταχυτέρας γεύσεως. Εἰ δὲ τινες, οὐχ ὅπως οὐχ ὑπερτιθέμενοι, ἀλλὰ μηδὲ νηστεύσαντες, ἢ καὶ τρυφήσαντες τὰς προαγούσας τέσσαρας, εἴτα ἐλθόντες ἐπὶ τὰς τελευταίας δύο, καὶ μόνας αὐτὰς ὑπερτιθέντες, τὴν τε παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον, μέγα τι καὶ λαμπρὸν ποιεῖν νομίζουσιν, ἂν μέχρι τῆς ἑω διαμείνωσιν, οὐκ οἶμαι τὴν ἄθλησιν αὐτοὺς πεποιῆσθαι ἴσην τοῖς τὰς πλείονας ἡμέρας προησκηκόσι. Ταῦτα μὲν, ὥς φρονῶ, συμβουλευὼν περὶ τούτων ἔγραψα.

1. Mi-ai trimis scrisoare, preacredinciosul și preaînvățatul meu fiu, întrebând după ce oră trebuie să se oprească postul în ziua Paștilor, fiindcă spui că unii dintre frați afirmă că trebuie să se facă acest lucru la cântatul cocoșului, iar alții, că trebuie de cu seara. Căci frații din Roma, după cum afirmă ei, așteaptă cocoșul, iar cei de aici, spunei că mai devreme. Însă soliciți să fie stabilite limita exactă și ora perfect măsurată, ceea ce este un lucru dificil și primejdios. Totuși, va fi mărturisit de către toți, în mod asemănător, că sărbătoarea și bucuria trebuie să înceapă după momentul Învierii Domnului nostru, smerind până atunci sufletele noastre prin ajunări. Dar ai dovedit foarte corect prin cele ce mi-ai scris și ai înțeles și din dumnezeieștii evangheliști că la aceștia nu se află niciun lucru precis în privința orei la care a înviat. Deoarece evangheliștii i-au consemnat diferit pe cei care au venit la mormânt în momente distincte și toți au spus că L-au găsit pe Domnul deja înviat, „sâmbăta târziu”, după cum spunea *Matei* [28, 1], „dis-de-diminează, fiind încă întuneric”, după cum scrie *Ioan* [20, 1], și „foarte de diminează”, precum *Luca* [24, 1], și „dis-de-diminează, pe când răsărea soarele”, precum *Marcu* [16, 2]. Însă niciunul nu afirmă deslușit când a înviat. Fie că a fost sâmbăta târziu, în zorii primei zile după sâmbătă, sau până la răsăritul soarelui primei zile după sâmbătă, toți cei care au venit la mormânt nu L-au găsit așezat în acesta, lucru unanim mărturisit de către toți. Am admis și noi că evangheliștii nu sunt nici în discordanță, nici nu se contrazic unul pe altul. Deși s-ar părea că este doar un amănunt nesemnificativ în legătură cu chestiunea cercetată, și anume dacă toți sunt de acord că în acea noapte a răsărit lumina lumii, Domnul nostru, fiind diferiți în privința orei, totuși noi ne vom strădui cu pricepere și încredere să punem în armonie cele spuse. Deci, cele relatate de către Matei conțin următoarele: